

DOI 10.26886/2311-4517.2(82)2022.1

УДК 657.01

РОЗВИТОК БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ВУМОВАХ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Яковенко С. Л., викладач вищої категорії

<https://orcid.org/0000-0001-7563-1489>

e-mail: sveta_jasha@ukr.net

Минич Ю. В., викладач I категорії

<https://orcid.org/0000-0002-3928-4536>

e-mail: uliyaminich@gmail.com

Лозівська філія Харківського державного автомобільно-дорожнього коледжу, Україна, Лозова

Трансформація професійних компетенцій у процесі становлення та розвитку цифрової економіки нерозривно пов'язані з майбутньої конфігурацією самої професії. Ситуація ускладнюється, коли перспективи професії виглядають невизначено у світлі суперечливих прогнозів та відсутності комплексних системних рішень у цій галузі. Мета дослідження - намітити напрями розвитку компетенцій у кожній сфері бухгалтерського обліку: теорії, практиці та методології. Для дослідження перспектив бухгалтерської професії з позиції релевантних параметрів цифрової економіки використано методологію епістемології та філософії науки, концепцію економічної теорії, положення політекономії. Основним результатом є концепція зростання ринкової цінності компетенцій у галузі бухгалтерського обліку під впливом широкого застосування цифрових технологій. Такий висновок ґрунтується на таких висновках: на національному та міжнародному рівні отримує закріплення дескриптивна методологія, внаслідок чого підвищується значення професійного судження;

цифрові технології знижують частку рутинної праці та стимулюють розвиток креативних форм бухгалтерської діяльності, що тягне за собою підвищення компетентності у професійному судженні; розвиток компетенцій поширюється на всю неокласичну тріаду наукової організації, набуваючи форм нового знання в теоретичній сфері, цифрових навичок у практиці, уміння оперативної реорганізації облікового процесу у сфері методології. Запропонований системний підхід знімає невизначеність та відкриває перспективи бухгалтерського обліку, дозволяє намітити напрями підготовки профільних фахівців у галузі ментального відображення цифрової економіки, сприяє підвищенню престижу бухгалтерської професії.

Ключові слова: цифрова економіка, бухгалтерський облік, бухгалтерська професія, неокласична концепція бухгалтерського обліку.

преподаватель высшей категории Яковенко С. Л., преподаватель первой категории Минич Ю. В. Развитие бухгалтерского учета в условиях цифровой экономики/ Лозовской филиал Харьковского государственного автомобильно-дорожного колледжа

Трансформация профессиональных компетенций в процессе становления и развития цифровой экономики неразрывно связана с будущей конфигурацией самой профессии. Ситуация осложняется, когда перспективы профессии выглядят неопределенно в свете противоречивых прогнозов и отсутствия комплексных системных решений в данной области. Цель исследования — наметить направления развития компетенций в каждой сфере бухгалтерского учета: теории, практике и методологии. Для исследования перспектив бухгалтерской профессии с позиции релевантных параметров цифровой экономики использованы

методология эпистемологии и философии науки, концепции экономической теории, положения политэкономии. Основным результатом является концепция роста рыночной ценности компетенций в области бухгалтерского учета под влиянием широкого применения цифровых технологий. Такое заключение основано на следующих выводах: на национальном и международном уровне получает закрепление дескриптивная методология, вследствие чего повышается значение профессионального суждения; цифровые технологии снижают долю рутинного труда и стимулируют развитие креативных форм бухгалтерской деятельности, что влечет за собой повышение компетентности в профессиональном суждении; развитие компетенций распространяется на всю неоклассическую триаду научной организации, обретая формы нового знания в теоретической сфере, цифровых навыках в практике, умении оперативной реорганизации учетного процесса в сфере методологии. Предложенный системный подход снимает неопределенность и открывает перспективы бухгалтерского учета, позволяет наметить направления подготовки профильных специалистов в области ментального отражения цифровой экономики, способствует повышению престижа бухгалтерской профессии.

Ключевые слова: цифровая экономика, бухгалтерский учет, бухгалтерская профессия, неоклассическая концепция бухгалтерского учета.

Sv. Yakovenko, teacher of higher category; Ju. Minich, teacher of the I category; Development of accounting in the condition of digital economy/ Kharkov state automobile and road college, Lozova branch, Ukraine, Lozova

The transformation of professional competencies in the process of the formation and development of the digital economy is inextricably linked with the future configuration of the profession itself. The situation is complicated when the prospects of the profession look uncertain in the light of conflicting forecasts and the lack of comprehensive systemic solutions in this area. The purpose of the study is to outline the directions for the development of competencies in each area of accounting: theory, practice and methodology. To study the prospects of the accounting profession from the standpoint of the relevant parameters of the digital economy, the methodology of epistemology and philosophy of science, the concept of economic theory, and the position of political economy were used. The main result is the concept of growth in the market value of accounting competencies under the influence of the widespread use of digital technologies. This conclusion is based on the following findings: at the national and international level, the descriptive methodology is consolidated, as a result of which the importance of professional judgment is increased; digital technologies reduce the share of routine work and stimulate the development of creative forms of accounting, which entails an increase in competence in professional judgment; the development of competencies extends to the entire neoclassical triad of a scientific organization, acquiring the forms of new knowledge in the theoretical sphere, digital skills in practice, the ability to quickly reorganize the accounting process in the field of methodology. The proposed systematic approach removes uncertainty and opens up the prospects for accounting, allows you to outline the areas for training specialized specialists in the field of mental reflection of the digital economy, and helps to increase the prestige of the accounting profession.

Key words: *digital economy, accounting, accounting profession, neoclassical accounting concept.*

Постановка проблеми. В даний час у світовій економіці активно використовуються переваги цифрових технологій, в основі яких – інформація, що представляє форму нематеріального активу в рамках суб'єкта господарювання. У 2016 р., поряд з найбільшими компаніями (APPLE, GOOGLE, Microsoft, Amason, Facebook), у світі налічувалося 174 приватні компанії із загальною капіталізацією понад 600 млрд дол. (у США – 36, у Китаї – 33, в Індії – 6 , у Великій Британії – 3.

Цифрова економіка символізує впровадження цифрових технологій і прийняття управлінських рішень у інформаційній ері. Національна економіка України має резерви підвищення частки цифрової економіки, що дозволяє, як свідчить міжнародний досвід, забезпечити швидке зростання організацій (підприємств), які успішно розвивають новітні технології [1].

Слід зазначити: обмежене уявлення у сучасних наукових публікаціях особливостей методології та організації бухгалтерського обліку в умовах цифрової економіки, тому розгляд проблеми у даному контексті має наукове та практичне значення.

Вперше цей термін з'явився в 1995 р. (його ввів американський інформатик з Масачусетського університету Ніколас Негропonte для визначення переваг нової (цифрової) економіки в порівнянні з колишньою у зв'язку з інтенсивним розвитком засобів інформатизації (інформаційно-комунікаційних технологій, або ІКТ) і досі у літературі поняття «цифрова економіка», з одного боку, розглядається як господарська діяльність, в якій ключовим фактором виробництва є дані в цифровому вигляді, обробка великих обсягів інформації, використання результатів аналізу яких у порівнянні з традиційними формами господарювання дозволяє істотно підвищити ефективність різних видів виробництва, технологій, обладнання, зберігання,

продажу, доставки товарів та послуг, з іншого боку, цифровою економікою визнається економіка, що існує в умовах гібридного світу. Гібридний світ – це результат злиття реального та віртуального світів з можливістю здійснення всіх «життєво необхідних» дій у реальному світі через віртуальний. Необхідними умовами для цього процесу є висока ефективність і низька вартість ІКТ, доступність цифрової інфраструктури та ін. Для виявлення перспектив розвитку бухгалтерського обліку в умовах цифровізації, на нашу думку, необхідно:

— визначити забезпечення відповідності системи бухгалтерського обліку вимогам зміни облікової парадигми;

— оцінити вплив цифрової економіки на парадигму, методологію та організацію обліку;

— виявити фактори, що прискорюють і стримують розширення використання цифрової економіки[2].

Практичний обсяг інформації, що подається бухгалтерським обліком (прибуток, збиток, грошові потоки та ін.), що міститься в діючій бухгалтерській (фінансовій) звітності, задовольняє не повною мірою. «Просунуті» менеджери, які мають професійну освіту, для прийняття управлінських рішень найчастіше використовують показники економічної доданої вартості (EVA), систему збалансованих показників (BSC) та інші дані, що використовуються в управлінському обліку та аналізі. При цьому слід зазначити, що в умовах цифрової економіки ця методологічна основа є недостатньою ефективною за тимчасовими показниками для великих інформаційних потоків. Можливим виходом із становища, є розширення використовуваних методів обліку за збереження методологічної основи, відступивши від «стереотипів їхнього сприйняття», про це згадує М.А. Вахрушина, наводячи як приклад управлінський облік, що

спирається на традиційні облікові методи (подвійний запис) при одночасному використанні методів управлінської діяльності: планування, аналіз, прогнозування та ін[3].

На наш погляд, розвиток методологічної бази обліку (за збереження традиційних облікових методів) логічний за рахунок використання методів управлінської діяльності при вирішенні нових завдань в умовах цифрової економіки. При цьому можливе розширення числа показників (що характеризують соціальну та екологічну відповідальність, інвестиційну привабливість та ін. нефінансові об'єкти) для стейкхолдерів різного рівня, що не передбачає формування нових принципів систематизації та відображення об'єктів обліку у системі економічної інформації. При цьому бухгалтерський облік повинен зберігати свою актуальність у процесі отримання, обробки та передачі економічної інформації, щоб мати можливість постійного перетворення як інформаційної системи в умовах переходу до сучасного типу цифрової економіки, залишаючись затребуваною та об'єктивно існуючою [4].

Таким чином, говорячи про вдосконалення та подальшу зміну бухгалтерського обліку, можна вести мову лише про зміну способу реєстрації та зберігання бази даних фактів господарського життя, підвищення оперативності та достовірності інформації, прискорення процесів обміну інформацією між підприємцем та державою (його структурами), підприємцем та партнерами завдяки технологічним можливостям цифровізації. У цьому набувають актуальності питання про роль бухгалтерського обліку, традиційними функціями якого є збирання, обробка та інформаційне забезпечення діяльності суб'єктів господарювання. Сучасні інформаційні технології та системи змінили не лише характер поведінки споживачів, а й професійний функціонал працівників економічної сфери.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Поняття парадигми до бухгалтерського обліку вперше запровадив М.К. Веллс в 1976 р., спираючись на філософську позицію Т. Куна в її визначенні. У ці сімдесяті роки Я.В. Соколов та В.Я. Соколов першими, розглядаючи історію обліку як зміну облікових парадигм, виділили характерні стадії та тенденції у формуванні даного поняття, сформулювавши своє авторське визначення, вклавши в нього сукупність переконань, цінностей, технічних засобів, характерних для наукового співтовариства (це відповідає теорії зміни парадигм Т.Куна табухгалтерської позиції про облікову парадигму). У ХХІ ст. Я.В.Соколовим проведено коригування визначення парадигми, що вказує на рухливість сприйняття настільки важливого поняття бухгалтерської науки з урахуванням змін, що відбуваються в ній, об'єктивного характеру і суб'єктивної точки зору економіста. Він ввів у визначення часові рамки та динаміку зміни парадигми, визначивши її як поняття, визнане всіма і яке протягом певного часу дозволяє науковому співтовариству формувати модель постановки проблем та їх вирішень. Розглядаючи забезпечення системи бухгалтерського обліку вимог зміни облікової парадигми, слід зазначити: питання про зміну є дискусійним.

З.В. Гуцайлюк звертає увагу на те, що в діючій системі обліку не відображається та не може бути відображена нефінансова інформація (фіксується лише інформація, що має вартісну оцінку). Інформація про зовнішнє середовище функціонування економічного суб'єкта та інформація про майбутні події, не маючи вартісної оцінки, не може бути зафіксована у первинному обліку з відображенням у системі подвійного запису. Разом з тим він вважає: фактори, що обмежують розвиток обліку, не повинні стримувати розширення облікової інформації при збереженні вимог до її об'єктивності,

орієнтуючись на потреби стейкхолдерів. Слід зазначити, що економісти у галузі бухгалтерського обліку є найбільш підготовленими до використання цифровізації у своїй професійній діяльності, про що свідчить історичний досвід застосування ІКТ під час виконання посадових обов'язків працівниками бухгалтерських служб. Виходячи з цього, слід погодитись з думкою таких відомих дослідників, як О.І. Кольвах, Є.В. Крейніна, Б. Нідлз, В.Ф. Палій, Я.В. Соколов, Н.В. Фадейкіна, К.Ю. Циганков, Д.В. Чистов, А.А. Шапошников, які у своїх роботах доводять, що бухгалтерський облік є інформаційною системою та технологією спостереження, реєстрації, угруповання, аналізу та передачі інформації про факти господарського життя економічних суб'єктів, необхідну для управління фінансово-господарською діяльністю економічних суб'єктів. Так от: якщо на вході та виході технологічного процесу, як і всередині нього, знаходиться лише інформація, то така технологія називається інформаційною. Отже, бухгалтерія є типовою інформаційною технологією (ІТ).

Метою статті є вивчення розвитку бухгалтерського обліку в умовах цифрової економіки.

Виклад основного матеріалу. Специфіка бухгалтерії як ІТ – її незрозумілість – обумовлена історичними причинами. Але пояснення бухгалтерії, як будь-якої ІТ, безумовно, існує. І будуватися воно має так само, як пояснення будь-якої ІТ – у термінах системи вихідних показників та алгоритмів їх формування, математично ясно, просто і точно.

Таким чином, бухгалтерський облік, будучи конкретною економічною наукою, що спочатку визнана цифровою системою, з середини минулого століття, з впровадженням персональних комп'ютерних пристроїв та появою трансакційного сектора в економіці, отримав новий «потужний поштовх» у своєму розвитку в

напрямку цифровізації. З цього часу почався стрімкий розвиток цифрових та телекомунікаційних технологій, що спричинило виникнення та розширення у застосуванні інформаційних видів діяльності. Економісти в галузі бухгалтерського обліку для зниження трудомісткості облікового процесу (особливо об'ємних рутинних операцій), для підвищення оперативності, повноти та достовірності економічної інформації, що надається всім групам користувачів, охоче підтримали формування нового інформаційно-технологічного сектору економіки, який відкриває для бухгалтерів додаткові професійні перспективи розвитку. Проникнення технологій цифровізації в усі сфери суспільства, включаючи економічну сферу, є закономірним і неминучим процесом, що породжує як позитивні, і негативні наслідки окремих економічних суб'єктів та економіки країн загалом.

Цифрова економіка України становить на даний час близько 4% ВВП, що майже втричі нижче, ніж у розвинених країнах. Проте вона є важливим джерелом довгострокового зростання вітчизняної економіки та водночас передумовою прискореного впровадження цифрових технологій.

Для реалізації запланованих заходів щодо впровадження цифровізації економіки наша країна має всі умови. Єдину політику у сфері цифровізації дозволить проводити у регіонах виключно взаємовигідне співробітництво структур органів державної влади та регіональних рівнів управління, використовуючи відповідні фінансові інструменти та підготовлене суспільство. Повинні ефективніше функціонувати електронні бази, у більшому обсязі та комфортній для користувачів формі в електронному вигляді надаватися державні послуги, ширше використовуватися електронний документообіг як між держструктурами, так і між представниками бізнесу, суб'єктів освітньої системи та державою. При вирішенні питань цифровізації

економіки особливу увагу необхідно приділяти малому підприємству, яке, як правило, поступається великим компаніям і представникам фінансових інститутів у частині впровадження цифрових технологій, проте має певні переваги перед великим бізнесом з мобільності, пристосовності до умов ринку, що змінюються[5].

Цифровізація може стати ефективним інструментом для вирішення цих проблем, завдяки розробленим платформам, скориставшись якими підприємці зможуть вирішити проблеми свого бізнесу, отримавши двосторонній зв'язок і допомогу держави, минаючи зайву опіку чиновників. Платформи, призначені для малого бізнесу, дозволять знайти всю необхідну інформацію щодо бізнесу, починаючи від вибору системи оподаткування і закінчуючи переліком заходів державної підтримки. Це буде нова екосистема, де відповідь на будь-яке запитання, можливо, знайти «в один клік». Виступаючи за цифровізацію та розширення можливостей цифрової економіки для суспільства в цілому, суб'єктів господарювання та бухгалтерського обліку – «основного постачальника» повної систематизованої інформації про їх діяльність, можна відзначити позитивні властивості даного явища, які створюють передумови для забезпечення відкритості суспільства та бізнесу партнерам, державі та приватним особам. Наявність при цифровій економіці електронного документообігу, електронно-цифрових підписів, платформ для спільної роботи, додатків, порталів для віддаленої роботи, пристроїв, що об'єднують модем, сервер, сканер, друкований пристрій, дозволяють виконувати всі роботи (при належному рівні кваліфікації працівників) оперативно, у повному обсязі, з високим рівнем достовірності та організаційної чіткості, з будь-якої точки без втрати продуктивності. Використання цифрових технологій дозволяє бізнесу

скоротити витрати на його організацію та ведення, перенісши частину робіт в інформаційні системи, використовуючи сучасне програмне забезпечення та віддалену працю працівників. Слід зазначити: віддалена робота користується попитом у галузях з високою залежністю від технологій та інтернету, з прямою залежністю зарплати працівника організації від відсотка продажів або обсягів виконаних робіт (наданих послуг).

Бухгалтерський облік, як інформаційна технологія, дозволяє повною мірою використовувати «усі плюси» цифровізації у здійсненні спостереження, систематизації та передачі інформації про господарську діяльність суб'єкта на будь-які відстані та будь-якому користувачеві. Фахівці-бухгалтери вже успішно освоїли роботу при віддаленому доступі, використовуючи інтернет-технології.

Найважливішим для бізнесу та підприємців є взаємодія з податковими та іншими контролюючими органами. Цифрова економіка та зв'язок із цими органами породжують ризик виникнення додаткових податкових та інших платежів під час використання автоматизованих систем контролю та інших інструментів, що застосовуються у цифровій економіці. Це є «гальмуючим аспектом» впровадження та розширення взаємодії з контролюючими органами в умовах інформаційних технологій. Слід зазначити: сучасний стан інфраструктури передачі та забезпечення інформаційної безпеки даних, систем правового регулювання потребує їхнього постійного поліпшення. Наразі інформаційні системи та інтернет, зв'язки з партнерами «дають збої» у роботі. Ключі електронно-цифрових підписів, що отримуються, мають численні підприємці та організації, що створює незручності в роботі і породжує ризик оволодіння ключами сторонніх недобросовісних користувачів. Що стосується ризиків при віддаленому виконанні робіт, то негативні елементи

можуть проявлятися як для бізнесу, так і для працівників організацій. Віддалена робота можлива лише у галузях, компаніях та професіях з високою залежністю від цифрових технологій та інтернету, із прямою залежністю зарплати працівника від результатів роботи колег. Робота в «домашньому офісі» складніша, ніж в офісі компанії, де створені комфортні умови праці та все призначене для занурення в робочий процес, відсутність належної мотивації, організованого робочого місця та часу призводить до «вигоряння» фахівців. Крім того, при переході на цей режим роботи, як правило, втрати у зарплаті становлять до 25%. Віддалені співробітники зазнають ізоляції та втоми від потоку завдань, що реалізуються в «домашньому офісі», за відсутності можливості обговорення варіантів їх вирішення з колегами, велику відповідальність порівняно з роботою в офісі в команді компанії.

Вищевикладені зміни стосуються як бухгалтерського обліку, такі професії бухгалтера, перспектив її розвитку. При підготовці фахівців відповідно до освітнього стандарту в галузі бухгалтерського обліку, формуючи навчальні плани та комплекси, слід враховувати реалії соціально-комунікативного стану суспільства, типи мислення та рівень підготовки молодого покоління, рівень розвитку інформаційних технологій та систем з урахуванням запитів сучасного бізнесу та способів його здійснення. Майбутній спеціаліст у галузі бухгалтерського обліку, крім принципів та правил, способів, прийомів, засобів ведення бухгалтерського обліку, має отримати знання та компетенції щодо якісних сучасних організаційно-технічних та технологічних рішень, пов'язаних з інтернет-технологіями, сучасною ІТ-інфраструктурою, аналітичними платформами, системами комунікацій, засобами ведення віддаленої документації для успішного виконання професійних функцій працівника обліку.

Цифровізація стосується всієї системи інформаційного забезпечення соціально-економічних процесів. Слід зазначити, що значну роль у цій системі грає бухгалтерський облік з його функціоналом збору, обробки та надання економічної інформації про діяльність суб'єктів господарювання. Переосмислення ролі та місця обліку в цифровій економіці набуває особливо значної ролі. Необхідно проведення досліджень щодо зміни змістовних, методологічних та концептуальних засад бухгалтерського обліку під впливом технологічних можливостей цифровізації[6].

Висновки. В умовах сучасного розвитку цифрової економіки майбутнє бухгалтерського обліку набуває особливої актуальності, починаючи з виявлення ролі наукових парадигм у розвитку, збереження його актуальності та створення умов, необхідних для стимулювання використання цифрових інновацій. Питання зміни облікової парадигми залишається дискусійним за умов цифровізації. На наш погляд, при збереженні «методологічної основи обліку» необхідно розвивати можливості використовуваних методів, забезпечуючи вирішення нових завдань, що охоплюють соціальну відповідальність, екологічну безпеку, стратегію та якість управлінських рішень, що приймаються, формуючи принципи систематизації нових облікових об'єктів нефінансового характеру (соціальна відповідальність, економічна безпека. та ін.), відображення їх у системі економічної інформації та передачі зацікавленим стейкхолдерам. Важлива роль приділяється професійній підготовці випускників вузів. Жодна компанія в сучасному економічному просторі не може і не зможе працювати без економістів у галузі бухгалтерського обліку (головного бухгалтера, бухгалтера матеріальної групи чи заробітної плати), яскравих представників «старих професій». Це породжує впевненість високого ступеня

затребуваності представників такої «необхідної» професії в найближчому майбутньому, але вже з новими вимогами до професійних якостей фахівця даного напрямку. Все вищевикладене свідчить про високий рівень актуальності бухгалтерського обліку для кожного економічного суб'єкта та національного господарства загалом в умовах його цифровізації, а також про трансформацію професії бухгалтера відповідно до потреб цифрової економіки.

Література:

1. Кузьмінський Ю.А. (2006). Що таке система бухгалтерського обліку? *Бухгалтерський облік і аудит*, 6, 8–11.

2. Бутинець Ф.Ф. (2003). Теорія бухгалтерського обліку: підручник. *Житомир: Рута*, 444.

3. Соколов Я.В. (2000). Основы теории бухгалтерского учета. *М.: Финансы и статистика*, 496.

4. Шигун М.М. (2010). Розвиток теорії та методології моделювання системи бухгалтерського обліку: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора екон. наук: спец. 08.00.09 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності)». *Київ*. 36.

5. Горбенко В.Т., ЛозаГ.І., Мікульонок І.О. (2008). Положення про підготовку навчальних видань та електронних засобів навчального призначення. *Київ*. 48.

6. Бородкін О.С. (2001). Внутрішньогосподарський (управлінський) облік: концепція і організація. *Бухгалтерський облік і аудит*, 2, 45–53.

References:

1. Kuzminsky Y.A. (2006). Shcho take systema bukhhalterskoho obliku? [What is an accounting system?] *Accounting and auditing*. no.6, 8–11. (in Ukrainian).

2. Butynets F.F. (2003). Teoriia bukhhalterskoho obliku: pidruchnyk. [Accounting theory: a textbook.] *Zhytomyr: Ruta*. (in Ukrainian).

3. Sokolov Ya.V. (2000). Osnovy teoryy bukhhalterskoho ucheta. [Fundamentals of accounting theory.] *M.: Finance and Statistics*. 496. (in Russian).

4. Shigun M.M. (2010). Rozvytok teorii ta metodolohii modeliuvannia systemy bukhhalterskoho obliku: avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia doktora ekon. nauk: spets. 08.00.09 «Bukhhalterskyi oblik, analiz ta audyt (za vydamy ekonomichnoi diialnosti)». [Development of the theory and methodology of modeling the accounting system: author's ref. dis. for science. degree of Doctor of Economics. Science: special. 08.00.09 "Accounting, analysis and audit (by type of economic activity)".] *Kyiv*. (in Ukrainian).

5. Gorbenko V.T., Loza G.I., Mikulyonok I.O. (2008). Polozhenniapropidhotovkunavchalnykhvydantaelektronnykhzasobivnavch alnohopryznachennia. [Regulations on the preparation of educational publications and electronic teaching aids.] *Kyiv*. (in Ukrainian).

6. Borodkin O.C. (2001). Vnutrishnohospodarskyi (upravlinskyi) oblik: kontsepsiia i orhanizatsiia. [Internal (management) accounting: concept and organization.] *Accounting and auditing*. no 2. 45–53. (in Ukrainian).